

Brodsko novinstvo

Novinstvo datira još iz najstarijih vremena. U analima antičkog svijeta stoji da se za vrijeme faraona Tutmesa III razne službene poslove obavještavalo putem novina.

I u doba starih Rimljana putem novina obavljaju se i različiti državni poslovi. Tako je Julije Cezar pred kraj republike uspostavio redovito obavještavanje javnosti o zanimljivim državnim događajima preko tzv. **aacta diurna**.

Početak modernog novinstva seže od XV stoljeća. Tada se tiskahu slobodni listovi u kojima su objavljivi važniji događaji; ratne opasnosti, bitke i pobjede, zaraze, ubojstva i drugi zločini, neobične ili štetne prirodne pojave i slično. Od sredine XVI stoljeća tiskani su listovi postajali sve češći. Tokom XVII stoljeća pojavile su se u nekim zemljama sedmične novine, a u XVIII i XIX stoljeću novinstvo se već pozamašno razvilo. U Dalmaciji su bile u XVIII stoljeću poznate i NOTIZIE POLITICHE koje su 1796—1797. izlazile u talijanskom gradu Ceseni, a primali su ih i dubrovački pomorci. Kod C. Fiskovića u Orebićima je sačuvano nekoliko brojeva pa i onaj od 3. IX koji spominje i dubrovačke brodove.

Novine, tiskane na brodu za vrijeme putovanja nijesu se mogle ni zamisliti prije otkrića bežične telegrafije, koja se odrazila najviše u pomorstvu.

Guglielmo Marconi, jedan od osnivača bežične telegrafije, shvativši vrijednost svoga izuma baš u pomorstvu, otišao je 1889. godine u Sjedinjene Američke Države da putem radio-telegrafije obavijesti američku štampu o glasovitoj jedriličarskoj utakmici između kutera »Columbia« i »Shamrach«.

Na povratku iz Amerike Marconi je putovao putničkim parobrodom »St. Paul«. Sa sobom je nosio svoj izum. Kad je brod prešao udaljenost 60 Nm od Meedlesa (signalna stanica blizu Sauntantona u Engleskoj, gdje se nalazila postaja bežične telegrafije), Marconi je svojim aparatom primio dnevne vijesti i one su bile tiskane na brodu.

Ta prva brodska novina izišla je na putničkom parobrodu »St. Paul« na putu za Englesku, nekoliko sati prije pristajanja, 15. studenoga 1889. zvala se THE TRANSATLANTIC TIMES. Svaki je primjerak započeo dolar a taj novac je upotrebljen u korist mornaričkog fonda America Line. List je bio tiskan na obje strane. Na prvoj strani u dva stupca odštampane su informacije o listu, dočim su na drugoj strani na jednom stupcu donesene najnovije vijesti dana primjene preko bežične telegrafije.¹

Od tada se razvilo brodsko novinstvo na preko-oceanskim putničkim brodovima, tako da danas skoro svi putnički brodovi koji redovito saobraćaju preko oceana izdaju za vrijeme svog putovanja vlastite brodske dnevne novine.

U njima se objavljuju najnovije vijesti svjetskih zbivanja, brodske obavijesti, razni prilozi, stripovi i

VOLUM I

BROJ I

The Transatlantic Times

Tiskano na brodu "St Paul" na moru na putu za Englesku, 15. studenoga 1889.

Jedan Dolar za primjerak za pomoć fondu mornara..

Kurtoazijom gosp. Marconi, putnici na brodu "St Paul" imali su rijetku priliku da prime vijesti nekoliko sati prije dolaska. Gosp. Marconi i njegovi asistenti su upriličili rad

aparata za upotrebu obavještenja utakmica jahta u New Yorku i sada su primili vijesti sa stanice Needles. Ratne vijesti iz Južne Afrike i domaće vijesti iz Londona i Patiza su primjene.

Najvažnije vijesti su tiskane na drugoj strani. Kako svak zna ovo su prve novine takve prirode koje su izdane na brodu. Novine izdane na moru s vijestima primje-

ne preko bežične telegrafije i tiskane na brodu koji ide 20 Nm na sat.

Gosp. W.W. Brandfield, glavni izdavač, Gosp. T. Bowden, pomoćnik izdavača, Gosp. J.B. Holman, blagajnik, Gosp. H.H. Clure, direktor.

Ovo je 52. putovanje "St Paula" Ima 375 putnika na brodu računajući odličnike i druge putnike.

Dnevni prevaljeni put kako slijedi:

9.	435 Nm
10.	436 "
11.	425 "
12.	425 "
13.	431 "
14.	414 "
15.	412 "

97 milja do Needles u 12 sati, 15 studenoga.

reklame u kojima se najviše reklamiraju hoteli i razne usluge pa i žestoka pića.

Naslov novina je različit. Novine poljskog putničkog parobroda »Batory« zovu se KURJER MORSKI, francusko »France« L'ATLANTIQUE, engleski brod »Queen Elizabet« ima OCEAN TIMES, američanski »Unites States« THE OCEAN TIMES itd. Format im je različit. Američke brodske novine izlaze na velikom novinskom formatu u osam strana, dok ostali brodovi izdaju svoje novine u manjim formatima na četiri strane.

Iznosim ovdje odlomak onog što piše D. Čulić o brodskoj novini L'ATLANTIQUE koja izlazi na francuskom brodu »France«:

»Iako se nalazite na otvorenom moru, u stanju ste pratiti stalno sve događaje u svijetu. To vam omogućuje dnevni list broda »L'Atlantique« koji izlazi rano svakog jutra i dostavlja se svim putnicima. Ako se dogodi u svijetu neki važan događaj, onda list »L'Atlantique« izlazi izvanredno. Vrlo je zanimljiv i bogat sadržaj »L'Atlantiquea«. Tako on donosi najnovije događaje sa svih strana, osobito detaljno obrađuje dioničku burzu. Zatim donosi sve važnije sportske vijesti, kao i informacije s područja nauke i tehnike. Na istaknutom mjestu su novosti, slike i program zabavnog života na brodu. U listu je također evidentirano koliko je »France« prevalo nautičkih milja i koliko još preostaje do prve luke pristajanja.«²

Postoje pored toga brodske novine L'INFORMATEUR ATLANTICO, DIMANCHE ILLUSTRÉ, BORD-ZEITUNG, THE SUN-LANE NEWS i ostale na različitim jezicima od različitih država i pomorskih društava. Njihov se broj, dakle, povećao što znači da se u našem stoljeću usprkos radija i televizije, ipak osjetila njihova potreba.

I na našim se brodovima pokušavalo izdavati brodske novine pa su se između dva svjetska rata, na našim putničkim brodovima, za vrijeme kružnih putovanja, putnici obavještavali o najnovijim zbivanjima preko brodskih biltena.

Za vrijeme drugog svjetskog rata posada parobroda »Timok« izdavala je i tiskala na brodu svoje glasilo pod naslovom PREPOROD. Prvi broj izašao je u listopadu 1944., a zadnji dvobroj 5—6 u ožujku 1945. godine.³

Sindikalna podružnica parobroda »Banija« izdavala je od 21. srpnja 1947. dulje vremena, za vrijeme plovidbe skromni listić na dvije strane pod naslovom BRODSKE NOVINE, umnoženo pisničkim strojem. Namjena mu je bila obavještavati posadu i putnike o najnovijim važnijim političkim zbivanjima i događajima u Jugoslaviji i inostranstvu.⁴

Na brodu »Jugoslavija«, za vrijeme prijevoza XIII smjene Odreda JNA za Port Said, izašla je šaljiva novina MORSKI VUK. List je bio pisan na dvije strane i umnožen na šapirografu. Kako je za vrijeme tog putovanja vladalo ružno vrijeme, list je u šaljivom tonu duhovito prikazivao stanje na brodu. Uz priloge MJESTO UVODNIKA, PROGLAS, KONFERENCIJA

POŠTARIMA NEPLAĆENA List XIII smjene Odreda J.N.A.

MORSKI VUK

IZLAZI JEDANPUT ZA VAZDA Redakcija: U gambuzi.

Na Mediteranu, m/b "Jugoslavija", zadnji dan putovanja (8.XI 1962.).

Broj: 13 Godina: Oluja

M J E S T O U V O D N I K A

Dne 4.XI 1962. pošli smo na put sa oko 350 ljudi, koji su se sve do pojave juga držali hrabro, a kad je tokom noći počeo ljuljati brod 90% ljudstva ostaje u kabinama povraća, kuka, trči od lavaboa do klozeta, zve u pomoć doktora, majku, zemlju, i šta sve nisu prizivali k sebi. U tim teškim trenucima (jedan dan i dvije noći) jedini ostaju pri svijesti i neaknuti od morske bolesti, šestorica nas - MORSKI VUKOVI - da ih budimo, i zato smo se i mazvali, dragi čitaoc, SAZNAJ MORSKIH VUKOVA, a novine naše MORSKI VUK.

P R O G L A S

Obavještavaju se drugovi Odreda da u njihovom sastavu ne postoji više zečja grupa, nego grupa morskih vukova, koja je od jučer preuzela svu civilnu i vojnu vlast u svoje ruke, te naimevala novu revolucionarnu vladu u slijedećem sastavu:

- Predsjednik vlade: drug Danja
Podpredsjednik: drug Gojko	Ministar unutrašnjih: drug Gjukan
Ministar financija: drug Janko	Ministar zdravlja: dr. Toni
Ministar vojske: drug Gajo	Ministar industrije: drug Mate

Obzirom na novo nastalu situaciju ministar zdravlja poziva sve drugove da se dobro nakrčaju, a ministar unutrašnjih poslova upozorava sve da se završenom jelu ne smija biti nikakvih tragova kruha po palubi, nego mora vladati potpun mir i red u stomacima inače, će se povesti policijski čas, a po potrebi i opasno stanje.

Nadalje, predsjedništvo revolucionarne vlade je na svojoj sjednici kasno završenoj sjednici postavilo nekoliko općih pitanja od zajedničkog interesa: 1) Štab morskih vukova obavještava sve drugove da je našim pokretu odmah prišao barba Šišević, koji je od početka podržavao stvar morskih vukova i svojim umješnim komandovanjem doprinio u izvođenju i pobjedi revolucije, te se zbog tih svojih zasluga naimeuje za doživotnog ministra pomorstva u revolucionarnoj vladi morskih vukova. 2) Vojnici, koji su zainteresirani za repete, da se javs intendantu pred ulazom u kabinu br.14, jer on iz njega ni glave ne diže, a njemu lično naredujemo da sklopi ugovor sa ribama o isprobuštenj hrani. 3) Naredjuje se referentu za fiskaluru, da organizira takmičenje u bljuvanju u dalj između vojnika i stariješina, jer za ovu vrstu športa vladu veliko interesovanje. 4) Zabranejuje se vojnicima grupno pjevanje, jer su dosadašnjim pjevanjem (povraćanjem) otjerali sve ribe u talijanske vode, a albansku vladu natjerali da svoju snažnu avijaciju, mornaricu i artiljeriju stave pod strogu pripravnost. 5) Prevodioci upozoravaju ostale da ne p...

ZA ŠTAMPU donio je i **NAJVAŽNIJE VIJESTI**, koje su se trenutno zbivale na brodu. U članku **MJESTO UVODNIKA** iznijeto je objašnjenje zašto se list zove **MORSKI VUK**: »Dne 4. XI 1962. pošli smo na put sa oko 350 ljudi, koji su se sve do pojave juga držali hrabro, a kad je tokom noći počeo ljuljati 90% ljudstva ostaje u kabinama, povraća, kuka, trči od lavaboa do klozeta, zove u pomoć doktora, majku zemlju, i šta sve nisu prizivali k sebi. U tim teškim trenucima (jedan dan i dvije noći) jedini ostaju pri svijesti i netaknuti od morske bolesti, šestorica nas — **MORSKI VUKOVI** — da ih bodrimo, i zato smo se i nazvali, dragi čitaocē, **ŠTAB MORSKIH VUKOVA**, a novina naša **MORSKI VUK**«!

Smatrao sam dakle potrebitim iznijeti ovaj kratki prikaz o brodskim novinama tiskanih na brodu kao posebnu vrstu novinstva o kojima se do sada cjelovito nije pisalo, a koji bi naši putnički brodovi mogli uvesti na svojim kružnim putovanjima, dajući i najnovije

vijesti o Jugoslaviji i o zemljama koje posjećuju, jer se danas događaji brzo odvijaju pa i turistički tiskani vodiči često zastare.

Kap. Ivo ŠIŠEVIĆ, Dubrovnik

LITERATURA

1) LA RIVISTA, Rassegna marittima, god. 1900., br. 1, str. 20.

2) D. Čubrić, »France« — najluksusniji i najduži putnički brod na svijetu, **NEDJELJNA DALMACIJA**, Split, 28. VII 1974., br. 168, str. 17.

3) O. Fijo, Prilog bibliografiji naših pomorskih novina i časopisa (1835—1956), Anali historijskog instituta JAZU, god. IV—V, Dubrovnik 1956., str. 693.

4) Brodske novine parobroda »Banija«, **POMORSTVO**, Split, mart 1948., god. III, br. 3 str. 131.